

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990. 15. (75.) évf.

10. szám, 2005 október

Ára: 0,70 lej, előfizetőknek: 0,50 lej

Az unitáriusok „Nagy Könyve”

„Kívülről” hosszú évek várakozása, „belülről” munkában töltött számtalan nap, vajúdás, siker- és csalódásélmény, rengeteg emberi erő- és pénzáldozat előzte meg az unitáriusok története egyik megkerülhetetlen forráskiadványának világrajöttét, az Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltára és Nagykönyvtára kiadványainak legújabb kötetét.

A 18. század utolsó harmadában Kénosi Tózsér János (1708–1772) és Uzoni Fosztó István (1729–1778) lelkészek írták meg latin nyelven az erdélyi unitárius egyház összefoglaló történetét. A székelykeresztúri és a kolozsvári Unitárius Kollégium Könyvtárában őrzött monumentális latin mű csak 2002-ben jelent meg nyomtatásban. Bár Márkos Albert (1878–1949), az egykori unitárius főgimnázium tanára, 1942-ben elkészült a magyar fordítással, ez csak most kerülhetett kiadásra.

Az erdélyi unitárius egyház megalakulásának történetét tárgyaló első kötet tizennégy fejezete a keresztények Dáciában való betelepülésével kezdődően ismerteti az unitárius egyház első évtizedeinek küzdelmes történetét. A középkori gyökerekig visszanyúló spekulatív eredetkutatás után a reformáció erdélyi fejleményein s az unitárius egyház megalakulásának stációin vezetnek végig a szerzők. A felekezetté alakulás vallási villongásait követően az egyházvezetők életrajzát és munkásságát, majd a neves unitárius iskolák rektorainak életművét ismerheti meg az olvasó. Az unitárius nyomdák 16. és 17. századi kiadványainak bemutatását az unitárius nemességről, majd a felekezet szertartásrendjéről szóló fejezet zárja. E nagy erudícióval megrajzolt, de apologetikus felhangoktól sem mentes egyháztörténet magyar nyelvű közreadása első ízben teszi lehetővé az egyház- és művelődéstörténészek számára az unitárius felekezet európai mércével sem elhanyagolható 16–17. századi

szerepének értékelését. A 18. században élt szerzőpáros a modern egyháztörténetírás műhelytitkainak ismeretében úgy alkotta meg mesterművét, hogy a 21. század olvasója is bőségesen meríthet adatokban gazdag forrásaikból. A Kénosi Tózsér – Uzoni Fosztó jegyezte História tekintélye „bizonyos időszakokban talán csak a Bibliáéhoz hasonlítható – írja ajánlásában dr. Szabó Árpád püspök –, hiszen elődeink úgy vélték, hogy benne fogalmazódott meg a megpróbáló időszakokat

átélt egyház-közösségünk történelmi emlékezete, az a rendkívüli értékekben gazdag múlt, amelyre létünk jogosultságának igazolására és védelmére igen nagy szükségünk volt. Nagy becsben tartották tehát ezt a különféle másolatokban megmaradt, s a 18., majd a 19. századi hozzátoldások következtében egyre inkább kollektív alkotássá és egyre terjedelmesebbé váló művet [...], ám a nehéz történelmi viszonyok következtében arra már nem volt erejük és lehetőségük, de talán szándékuk sem, hogy nyomtatásban is megjelentessék.”

Kiadványunkat Szabó Árpád unitárius püspök ajánlja az olvasók figyelmébe; Balázs Mihály irodalomtörténész bevezető tanulmánya ismerteti meg az egyháztörténet forrás- és keletkezéstörténetével. „Először írni kezdte boldog emlékü tisztelendő Kénosi Tózsér János, a bágyoni unitárius eklézsia papja, aranyoskői unitárius jegyző, 1767-ben – olvassuk a könyv szerzőiről és fejezeteiről szóló bevezetésben. – Minthogy azonban ő 1772-ben, midőn még az első könyv végén járt, elhunyt,

utána folytatta Uzoni Fosztó István, ugyanazon eklézsiaiban és hivatalban utóda. [...] Meghaltán ő is 1778-ban, tovább folytatta Kozma Mihály szentgericei pap és maroskői esperes. Ennek 1798-ban történt halála után az ő második fia, Kozma János írta tovább a VI. kötet végéig. Miután pedig 1840-ben ez is meghalt, azután a csonkán maradt művet senki nem folytatta, s így az most békében várja ötödik folytatóját. [...] Nyájás olvasó, bámuld meg ezt a fáradságos munkát, s adózzál

folytatás a 4. oldalon

K. S. – J. T.

„Akik az Úrban bíznak, erejük megújul...”

Próbálok „újságos” stílust felvenni, biblikus vagy etikus gondolatot megszólaltatni, végigfuttatni, de nem megy. Egyre csak falvaink egyszerű emberének néma jaja, magatartásában megmutatózó és felismerhető magánya, elöregedése miatt érzett fájdalom, elhagyatottsága hasít belém, hogy hangot kaphasson.

Itt élek ezek között az emberek között, Csehétfalván, Tordátfalván, a nyáron még sokak által nem ismert, mára világhíressé vált Nyikó mentén. Megpróbálok lelkésként is megélni minden napjaikat, szolgálati teendőim által korlátozottan és felemelten, belefáradni a gazdaság soha véget nem érő, de kikerülhetetlen munkáiba. És így érzem meg a látott és hallott dolgok mögött, az idilli, hagyományörző, gyönyörűsége életforma mögött azt, amit a kívülálló csak sejt-het. Azt, amit a vendég a szívélyes mosoly, a szükségben is pompásan megterített és megrakott asztal mögött, a barátságosságban, jó kedélyben és humorban aligha fedez fel. Az emberek között járva, velük együtt keményen dolgozva, mulatságaikban és veszteségükben osztozva egy-egy pillantás, egy-egy sóhaj, mozdulat, kétértelmű kijelentés beszél csak erről.

Ezek a megnyilvánulások mély és viszszafogott fájdalomról beszélnek. A mára maradt ember fájdalomza ez, aki esetenként nemcsak feleségét vagy férjét, gyermekét vagy szülejét veszítette el, ahogy ez bárhol megtörténik, hanem elveszítette külföldre, a városokba költözött gyermekét, családtagjait, szomszédját, barátait, falustársait. Elveszítette a mára egyre inkább széteső, csak roppant nehezen összetartható közösség megtartó erejét. Némán vagy kimondottan, felismerve vagy felismeretlenül visszasírja a néhány évtized előtti múltat, amikor volt még teljes értékű közösségi lét, volt rend, volt fiatalág, egyáltalán: pezsgő élet.

A mindig két keze munkájából, jó esze terméséből, szó szerint: *a földből* élő ember most elveszni látja önmagát. A rossz országos agrárpolitika, a lelketlen, emberrel s személlyel nem törődő vadgazdálkodás, az uniós korlátozások egyaránt félelemmel, aggodalommal töltik el. És minden nap petyhüdnek az izmok,

gyengülnek az inak, nehézkesebbé válik a gondolkodás. A legbelső fájdalommainkat, a felszín alatti panaszainkat nem szokás megosztani másokkal, a lelkésszel is csak kivételes alkalommal, a hétvégén hazalátogató „munkaerőnek” örvendő elszoktunk a templomtól, közösségbe menni már nincs igazán kedvünk. Marad az öntudatlan vagy tudatos munkaterápia.

Vagy a pohár, a pillanatnyi feledés, a néma jajkiáltás...

Soraimmal titeket kereslek, Testvéreim! A könnyek nélkül sírókat, a reményvesztetteket, az elszigetelteteket, az elfeledetteket, a munkába beletemetkezetteket, tehetetleneket. Engedjétek, hogy lélekben megfogjam kérges kezeteket, megsimítsam ráncos arcotokat! Hagyjátok, hogy együtt érezzek veletek, s megpróbáljalak vigasztalni, megerősíteni.

Nehézségeinkben, bajainkban – mint oly sokszor már a történelem során – egyetlen menedékünk maradt: a Jóisten. A mi Urunk, Atyánk, aki eddig is mellettünk állt.

Tudom, hogy a sokszor megtapasztalt, érthetetlen veszteségekben nehéz volt és nehéz őt megtalálni, a miértet minden

folytatás a 4. oldalon

Lőrinczi Lajos

Imádság fejés közben

Ki tudja, hányadik alkalommal ülök le a fejszékre, s ki tudja, hányadszor veszem így ajkamra a neved, hatalmas Isten, győzhetetlen Váram. Nekem ez a „belső szobám”, nekem itt van alkalmam eltöprengeni életem során, s miközben ősi surrogással csapódik bele a tej a sajtárba, gondolataim hozzád szállnak.

Köszönöm a nekem is adott mai napot. Azt tettem, amit tudtam. Igyekeztem munkám jól elvégezni, de rajtam kívül csak Te tudod, hogy ez már milyen nehéz. Nem hajlik rendesen a derék, nem elég rugalmasak az inak, a kezem sem úgy fog, mint régen. Itt is fáj, ott is fáj. Nekem már a kapu előtti padon lenne helyem úgy, ahogy édesapámék tették, s az ő apjáék. Összeültek, s meséltek egymásnak. Közben vigyáztak az állatokra, dugtak a tehéneknek, hogy a fiatalok végezhessek a dolgukat. De most rajtam kívül nincs senki, aki valamit is mozdítson. Menni kell, nem lehet megállni!

A gyermekek is elmentek. Ennek legalább örvendek. Örvendek is meg nem is. Jobban szeretném, ha itthon lennének, együtt lennénk, volna ki megfogjon valamit. Lenne kit szeretni. Ó, a kicsi unokáim! Milyen régen nem láttam őket! Ám nekik jobb ott. Van munkájuk, megélhetésük, családjuk. S hátha egyszer oda alakul a világ, hogy hazajöhetnek... S nemcsak ők, hanem a többiek is, mind. Hogy ne legyen ilyen kihalt a falu!

Legalább a világ olyan lenne! De nem olyan. A szegény ember egyre szegényebb lesz, egyre árva. Még hogy Európa! Honnan vegyek én fejtőgépet? Miből? Miért nem jó ez a pajta, amelyben századokon keresztül fejtük a jó habos tejet, s arcunk olyan piros volt, mint az alma?

A régi jó rend is odalett. Csak mindenütt fejtelenség és összeviesszaság. Még az időjárás sem a régi. A nagy technikájukkal azt is megbolondítják! Egyedül te, Uram, te maradtál meg annak, aki voltál. Csak te hallgatsz meg, csak te szeretsz engem! Nem panaszkodom másnak, csak neked, Istenem. Valakinek el kell mondanom, mert mindez úgy nyomja a lelkem. Bocsáss meg, hogy ezzel zaklatlak, de ha nem mondhatnám el, ugyan hová lennék?!...

Kérlek, adj még erőt! Ne kerüljek az ágyba, ne legyek senki terhére. Hadd tudjam rendezni ezeket az állatokat, hogy mi ketteskén, a feleségemmel éledgélhessünk belőlük. Tartsd meg az egészségünket legalább ilyennek, amilyen most!

Nézz le a hátad mögötti, kicsi falvainkra, hogy megteljenek étellel, a régi renddel, lelkiütellet, megtartó erővel. S vigyázz a gyermekeinkre, kicsi unokáinkra ott, az idegenben! Ámen. (Lőrinczi Lajos)

2004. augusztus 11-én, a Gerice-II konferencián Kolumbán Gábor főgondnok az erdélyi és a magyarországi unitárius egyházak viszonyát elemző előadást tartott. A két egyház kapcsolatában félreérthetetlenül megmutatkozott feszültségek feloldására az idei, augusztus 27-i, „Magyarországon élő erdélyi származású és magyarországi” unitáriusok számára szervezett budapesti találkozót meghatározó lépésnek bizonyult (lásd erről beszámolóinkat lapunk előző számában, a 8. oldalon). Megpróbálunk-e felülemelkedni a határokon, vagy újabb falakat építünk? Egyházi vagy hatalmi érdekek nyomvonalát határozza-e meg az unitáriusok jövőbeli sorsát? Hányan és kik? Hova tartoznak és hova akarnak tartozni? Ezek és jelentős etikai kérdések is felmerültek Kolumbán Gábor előadásában, amelyből alább – és következő lapszámainkban – részleteket közlünk.

A számok és a halogatás

Elég hosszú időt töltöttem aktívan politizálva a romániai magyar közéletben, és pontosan tudom, miként működik az a mechanizmus, hogy miközben mindenki egyetért a változtatás szükségességével, valójában nem történik semmi. Szándékosan, szűkös önös érdekből is meg lehet akadályozni a változást, de lehet ennek a jelenségnek egy másik oka is: amikor tudniillik mentális akadályai vannak a közös cselekvésnek – tehát bizonyos berögződések, előítéletek, téveszmék akadályozzák, hogy az ember megtegye azt, amivel egyébként nyilatkozza-

taiban egyetért. Annak ellenére, hogy tudjuk, mit kell tenni, amikor eljönne a cselekvés pillanata, ezek a mentális beidegződések mégis megbénítják a lábunkat, kezünket, és megakadályozzák, hogy megtegyük, amit kell. Halogató Jánosokká válunk. Mindegyre megtaláljuk az okát, miért kell később cse-

lekedni, miért lenne jobb, ha későbbre halasztanánk, miért vagyunk gyengék, miért vagyunk kevesen, miért nincs pénzünk – és még hosszasan sorolhatnám.

Unitárius vonatkozásban hadd beszéljek most az egyik ilyen evidenciáról. Az Erdélyi Unitárius Egyház Főtanácsa már több ízben – vagy szerintem az elmúlt években minden egyes főtanács ülésen – határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy létre kell hozni az egyházközsegeinkből Magyarországra költözött hívek adatait tartalmazó nyilvántartást, és ezt a listát le kell adni az Egyház főhatóságánál. Horribile dictu hihetetlen, de mégis vannak az Egyházunkban olyan határozatok, amelyeket nem hajtanak végre, és ez az egyik ezek közül. Kicsit „utánamentem” ennek a dolognak.

Elég sok baj van. Valamiért nem szeretünk szembenézni az igazsággal. A kényelmességen és egyéb emberi gyarlóságokon kívül az egyik lehetséges ok – de nem állítom teljes bizonyossággal – a félelem: nehogy kiderüljön, hányan távoztak el közösségünkben. Mert az unitárius egyházközsegek nyilvántartásai enyhén szólva „fel vannak fújva”. Több hívet tartunk számon, mint ahány fizet, óriási a különbség a nyilvántartott és a fizető egyháztagok száma között. Van egy beidegződés bennünk: hogyha az állam felé nagyobbakat mutatjuk magunkat, mint amilyenek vagyunk, akkor védettebbek lehetünk. Feltétlenül el kell érni azt a számot, amekkorát a népszámláláskor mutattunk. (A magyarországi gyakorlattól eltérően, nálunk „megszámolják” a felekezethez tartozást, be lehet jelenteni a vallási közösséghez való tartozást is a népszámlálás alkalmával.)

Hová fog vezetni ez a magatartás? Ha nem gondoljuk a nyilvántartásainkat – hogy ne „vegyük észre” a fogyást –, annak az lesz a következménye, hogy nem fogjuk észrevenni a növekedést sem. Mert a nyilvántartásaink teljesen irreálisak lesznek, vagy máris azok. Ezt addig tesszük éveken keresztül, ameddig el fogunk jutni oda, hogy semmi köze nincs a nyilvántartásoknak a realitásokhoz, mindahhoz, ami az egyházközsegekben történik. Ezért hogyha valaki nyilvántartásról beszél, a dolog tisztességéhez tartozik szembenézni a számokkal, megállapítani, hogy „megvannak-e” az emberei. Azzal is szembe kell nézni, ha csökkenés van, és azzal is, ha növekedés tapasztalható. Amíg ezt nem tesszük meg a saját nyilvántartásainkkal, nem tudjuk megtenni az elköltözöttekkel sem.

Kolumbán Gábor

Kórházlelkészi szolgálat

működik továbbra is Kolozsváron,
a város 15 kórházában.

Hogy beteg hozzátartozóját időben elérjük,
kérjük tartózkodási helyét
(név, kórház, kórterem)

a következő telefonszámon bejelenteni:

Ferenczi Enikő, 0740-063767.

Az unitáriusok „Nagy Könyve”

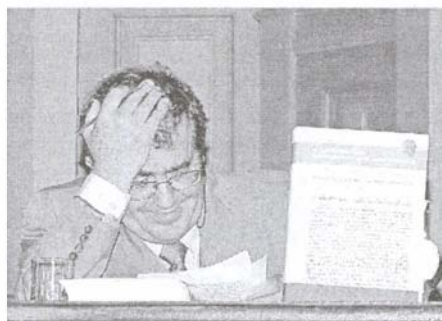
folytatás az 1. oldalról

a légnagyobb hálával ez örök emlékezet-re méltó, nagyérdemű férfiak szellemé-nek, kik Istentől részükre engedélyeztet idejüket, Isten segítségével és szorgalmas igyekezetükkel szerzett tudományukat és tanultságukat előtűnk, kivált unitáriusok előtt egy ilyen megbecsülhetetlen munka írására szentelték.”

A törzsanyagot *A felhasznált művek jegyzéke*, a személy- és helynévmutató, valamint a zsinatok mutatója egészíti ki, segítve ezzel tájékozódni az unitáriusok egyháztörténetében.

A *tárgyalt művek cím szerinti jegyzé-ke* tartalmazza mindazon nyomtatott és kéziratos, gyakran névtelenül terjesztett műveket, melyek az unitárius egyház megalakulásának első két évszázada során keletkeztek.

A csaknem ezer oldalas kiadványt szeptember 8-án nagyszámú – s a történettudományi „szakmát” magas szinten képviselő – érdeklődő körében Szabó Árpád ajánlotta az olvasók figyelmébe; Káldos János, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa a szerzők, „hozzátoldók” sorát és a kézirat tovább-dolgozásának, „áthagyományozásának” folyamatát mutatta be; Balázs Mihály irodalomtörté-nész-professzor megismertetett az egyháztörténet forrás- és keletkezéstörté-netével; Molnár B. Lehel az illusztratív anyagot ismertette vetített képek segít-ségével; Kovács Sándor és Hoffmann Gizella pedig a sajtó alá rendezés idején váltott több száz elektronikus levélből „csemegézett” – a munka sziszifuszi aprólékosságának szemléltetésére.

Akik az Úrban bíznak...

folytatás a 2. oldalról

tisztánlátást ködbe burkoló sűrűjében ne-héz hozzá közeledni, de ő erre mindig készen áll. Jézusnak „nem volt hová fejét lehajtania”, egyedül volt, magányos, de nagy hittel vallotta: „Nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van”. Isten nagyon sokszor nem úgy van mellettünk, hogy elhárítsa a bajt – ezt látjuk –, hanem úgy, hogy a bajban megerősít, feleml, megvigasztal.

Akik az Úrban bíznak, erejük meg-újul. Sokszor voltunk bajban, de mindig megújultunk. Most is meg fogunk, mert az Úrban bízunk. Az Istenünkben bízva megújul a lelkünk, s vele együtt vállaljuk a nekünk adott feladatot ott, ahol szület-tünk, ahová az élet sodort, vagy ahová ő rendel.

Ő, úgy szeretném, ha megéreznék, megéreznének, mit jelent a próféta szava: „akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, de

nem fáradnak el, szállnak, de nem lan-kadnak meg!” Mert az Úr lelke táplálja, az Úr szeretete körülöleli, az Úr gon-doskodása tenyerén hordozza a benne bízókat.

Az Úrban való bizalom, az általa tör-ténő megújulás képessé tesz egymás szeretetére is. Hogy megértsük: a szom-széd, a rokon, a másik ember ugyanazt az életet éli, mint mi. Neki is arra van szüksége, amire nekem: barátra, társra, segítségre. Ezért ne bántsuk egymást, hanem örüljünk egymásnak, keressük felebarátaink társaságát, segítségét, örömét, s ha kell, hullassunk velük könnyeket! Tegyük meg mindent, hogy önzetlen szolgálatunk által közösségi formáink éljenek, és betöltsék megtartó szerepüket.

Ez az istenközelség és a helyesen fel-fogott, ajándékba kapott (vagy inkább ránk bízott?) talentumainkhoz mért szol-gálat életünknek bármilyen korban, hely-zetben értelmet ad, feleml és boldoggá tesz.

Száz éve

genfi utazásáról, az unitáriusok konferenciájáról adott át részletes beszámólót az olvasónak a lap főszerkesztője, dr. Boros György.

„Szept. 28-án tartotta gyűlését a conferencia intéző bizottság. Itt hozattak a határozatok, melyeket a gyűlések végén hirdettek ki. Estve a Szent Péterről nevezett hatalmas templomban, a Kálvin templomában az első istentiszteletre gyűlt össze a conferencia nagy serege. Igazolvánnyal bocsátották be a közönséget és a templom telve volt. Kétezerre becsülték a jelen voltakat. Roberti párisi pap volt a szónok. Kellemes arcú, megnyerő tekintetű, apostoli férfi. Gyönyörűen csengő hangja betöltötte a nagy templomot és tisztelt, szép eszméi a sziveket. Esti 8 órától 1/2 10-ig tartott az istentisztelet. A vendégek már itt megkezdették az üdvözléseket, az ismerkedést. A templom előtt sűrű zápor fogadott. De többé nem is jelentkezett a gyűlés ideje alatt, ami itt ritkaság. [...]

Mintogy az elnöki elmvény is el volt foglalva, a conferencia vezetői és az est szónokai székre állva végeztek percekhez szabott, de annál tüzesebb beszédeiket. A magyarok részéről Józán budapesti esperes szólott magasan szárnyaló beszédbe. Látszott rajta, hogy éppen akkor érkezünk meg a Mont Blanc mellől. Az ismerkedő estén megújult sok régi ismeretség és köttetett még több új. Öröm volt ott látni angol és amerikai barátainkat, akik sűrű kérdésekkel tudakozódtak az itthoni dolgokról és bánkódtak a Kovács és Derzsi korai halála fölött. Püspökünket nagyon szerették volna látni és bizonyonnyal nagy ünneplésben részesítették volna, de őt kora, a nagy távolság és a nyári hőség kimentette a hosszú út fáradalmai alól. Hej pedig az otlét, az a mérhetetlen sok szellemi élvezet sokat, mindent feledtetett.

Mert hát mi is volt a genfi conferencia? A rokon lelkek találkozója. Ölekezése volt azoknak, akik a gondolat és az érzelem világában keresik azt a magaslatot, a hová nem hatol föl az országút pora.”

– sr. szignóval jelent meg egy rövid cikk *Ámerikai híres unitáriusokról*. „Nem rég jelent meg a »La Vie Nouvelle«-ben Koenig M.-tól (ámériakai író) egy közlemény, melyben az ámériakai unitáriusokra oly észrevételeket tett, melyek ten-gerentuli hittudósaink között sajnálatos szenzációt keltettek. Wendté az Ámérikai Unitárius Társulat főtitkára kötelességének tartotta a »French Journal«-ban erre védő feleletet adni. A vita főkérdését mellőzve, érdekes felsorolást kapunk, az ámériakai híres unitáriusok tevékenységére vonatkozólag, melyet Wendté adott, hogy bebizonyítsa annak a tudósításnak helytelenségét olvasói előtt.”

J. K.

A szolgálat gyakorlata

Szombatfalvi József
székelykeresztúri esperessel
Sándor Krisztina
beszélget

S. K.: Tudván, hogy mindenkinek gyökere a maga gyermekkorra, kérem, bevezetőül beszéljen erről. Hol született, milyen szellemi, kulturális közegben nevelkedett?

Sz. J.: 1952-ben születtem egy nagyon nevezetes faluban, Bözödújfaluban. A falu voltaképpen nem az 1989 utáni elárasztással, a hírhedt falurombolással vált híressé, hanem ama kultúrtörténeti vonatkozás által, hogy ez volt az a hely, ahol a szombatosok megmaradtak az üldöztetések után. A dézsi egyezség szerint fejesztés terhe mellett lehetett csak a szombatos hitet gyakorolni, és ezt követően 200 év elteltével Orbán Balázs Bözödújfaluban felfigyelt az ott élő szombatosokra. Azért tudott megmaradni ott a szombatoság, mert az 1568-as türelmi rendelet nem az országgyűlési jegyzőkönyvekbe, a történelemkönyvekbe íródott be – bözödújfalvi vonatkozásban –, hanem a lelkekbe. Nemcsak gyermekkoromra, hanem egész életemre meghatározóvá vált a szülőhely.

S. K.: Milyen út vezetett a lelkészi pályára?

Sz. J.: Tulajdonképpen az 1950-es évek és Bözödújfalú volt az, ami maradó nyomot hagyott bennem, és meghatározta későbbi pályámat is. Az 1950-es években kellett a mi családunknak átélnie az üldöztetést és a kulákság nyomorát. A több mint 60 hektáros Szombatfalvi családot földbirtokosnak „nevezték ki”, és

kuláksorsba taszították. Ez a mindentől való megfosztottságot, kinasztottságot jelentette. Háromszor ürtették ki az otthonunkat. Arra is emlékszem, amikor egy nap a templomból mentünk haza, és a végrehajtott – mivel már nem volt mi egyebet – a disznót rakták fel a kocsjra és vitték el, s közben számon kérték édesapámtól: hogy-hogy, még templomba is jár?! Ez volt az egyik tényező, ami mély nyomot hagyott bennem, és meghatározóvá vált későbbi, ifjúkori ébredésemben. Így középiskolás koromban mindig kritikával fogadtam, ha tanáraimtól a szocializmus, kommunizmus védelmét, dicsőítését hallottam. A másik meghatározó élmény Bözödújfalú szelleme: a másság elfogadása, a türelem a másként gondolkodó iránt. A faluba érkező katolikus, unitárius és református lelkészek ráéreztek a falu szellemére. Amikor nálunk nem volt istentisztelet, nyugodtan mehettünk a katolikus templomba. Az ottani pap bácsi szölt a katolikus barátainknak, hogy öltöztessenek fel, ami azt jelentette, hogy rám húzták a ministránsruhát, és velük együtt mondtam az *Üdvözlégy, Máriát*. Mindez a későbbiekben csak megerősített abban, hogy ez a járható út számunkra: elfogadni a másságot, és lelkünkben hordozni azt a jézusi evangéliumi szellemiséget, amelynek semmilyen más alapja nincs, csakis a szeretet. Rendszeresen jártunk templomba, és kicsi gyermekfejjel rácsodálkoztam a

templomba bemenetelkor mélyen meghajló édesapámra és a hozzá hasonló földműves emberekre. Kíváncsi voltam, hogy mit mormoltak akkor, persze később megtudtam, hogy imádságot mondtak.

Én soha nem voltam úgy, hogy keressem a pályát, hogy merre menjek. Ez így adódott neveltetésemből. Csupáncsak nem mertem bevallani a tanáraimnak a középiskolában. Még a tizenkettedik osztályban is azt mondtam, hogy a híres marosvásárhelyi vasfeldolgozó üzembe megyek dolgozni. A teológiai intézetben kötöttem ki 1971-ben, és nagy-nagy öröm volt számomra az ott eltöltött idő.

S. K.: Az eddigiekben hol szolgált?

Sz. J.: Gyakorló segédlelkészi kinevezést Csehétfalvára kaptam, a Nyikó völgyébe, amelyről olyan szépen emlékezik meg Orbán Balázs. Azt írja, olyan, mint egy mesebeli tündérlak. Számomra is annak bizonyult, hisz huszonhárom évet töltöttem itt. Nagyon meg lehetett szeretni Csehétfalvát, nemcsak a táj szépsége miatt, hanem az ott élők révén is, akiknek szolgálatára 1975-ben elszegődtem. Kriza János gyűjteményében egy falvakról szóló rigmus úgy szól Csehétfalváról, hogy: kevély népek falva. Egy kicsit élcélődő, de tulajdonképpen arra a lelkületre vall, mely által a csehétfalviak mindig is büszkék voltak falujukra, szabad székely mivoltukra, előjáróikra, akiket mindig tisztelet övezett, és büszkék voltak, ha azok érettük, hírnevükért, előmenetelükért jól szolgáltak.

Nagyon sokszor elmondtam azt, hogy csak azt nem tettük, építettük, javítottuk meg Csehétfalván, amit nem akartunk. Mindenben támogattak, a jó kezdeményezésekben mellettünk álltak. Az sem volt soha gond számukra, hogy feleségem csehétfalvi származású, gyermekeink is itt születtek. Amit nagyon sajnálok: a kommunista világban nem volt lehetőség az egyházi szolgálat köréből kilépni. Nem engedték, hogy a falu művelődési életének fejlesztésében lehetőségeim és tehetségem szerint segítséget nyújtsak. Később, 1989 után bebizonyosodott, hogy e tekintetben is mennyi mindent tehet a lelkész gyülekezetében. Ezért abban az időszakban egyébhez kellett fogynom. Mondhatom, hogy jó faragó ember voltam, nagyon sok Nyikó menti munkám van – vagy éppen a mészki Balázs Ferenc síremlék, amit én faragtam. Emellett mezőgazdasággal foglalkoztam. Ma már szeretném ezt „elfelejteni”, mert

folytatás a 6. oldalon

A szolgálat gyakorlata

folytatás az 5. oldalról

nem ezt kell tennie a lelkésznek. Sokszor elmondom ma, hogy a lelkésznek azt a lehetőséget kell megkeresnie, amellyel lelkiükben és szellemiekben tudja a népet szolgálni, a közösséget összekovácsolni, ifjúságot, gyermeket nevelni azért, hogy minél tehetségesebb, világos, embert, környezetét ismerő és szerető nemzedékek nőjenek fel.

Nem riadtam vissza soha attól, hogy más gyülekezetekben is szolgálatot vállaljak. 1988-ban, egy lelkészi értekezlet alkalmával, amikor már senki sem vállalkozott a balánbányai szórványunk gondozására egyházkörünkben, jelentkeztem. Tíz évig a 120 km-re levő Balánbányán minden hónapban istentiszteletet tartottam, keresztem, eskettem és konfirmáltam az akkor még 70 lelkes szórványgyülekezetben. Boldogan állapíthattam meg tíz év után, hogy mindenik alkalommal igazán éreztem, mennyire szükség van a lelkészre, mert vártak, hallgattak, örvendtek a jelenlétemnek.

Egy másik szolgálat a tarcsafalvi volt, amely hét évre terjedt, mialatt sikerült a faluban papi lakot építenünk. Lebontottuk a dűledezőt, és helyébe újat építettünk. Az első lelkészszövetségi konferencia után elaltatták a szövetség ügyét. 1995-ben egy körlevelet írtam, és megszerveztem Székelykeresztúron a lelkészszövetség konferenciáját, mely alkalommal megválasztottak a szövetség elnökének. Három éves elnöki szolgálatom alatt a legfontosabb elvégzett feladatnak az egyházi alaptörvény első újrírását tartom, amely nagyon sok újat vezetett be egyházi életünkbe. Miután a csehétfalvi szolgálatom idején megválasztottak esperesnek, egy újabb fontos feladat vált számomra kötelességgé: az egyházkör ügyeinek intézése.

S. K.: Hogyan került Székelykeresztúrra lelkésznek?

Sz. J.: A korábbi években többször is meghívást kaptam más gyülekezetekbe, de mindig volt valami fontos teendő Csehétfalván. Hol javítások előtt álltunk, hol építés előtt, hol éppen Tarcsafalván volt félbe-szerbe a lelkészi lakás. Így mindig azt válaszoltam, hogy most nem tudok, majd a következő alkalommal. 1997-ben már éreztem, hogy döntenem kell: vagy maradok, és akkor talán az esperességet nem tudom megfelelően továbbvinni, hisz Csehétfalva távol esik a központtól, és akkor újból földműveléshez kezdek, vagy pedig lépnek, mennem kell. 1997 őszen adódott úgy a lehetőség, hogy az általam is szeretett és tisztelt elődöm (az esperességben is elődöm), Báró József nyugdíjba ment, és jelentkeztem a

lelkészi állásra. 1997 novemberében a gyülekezet megválasztott lelkészének, és 1998. január 1-jétől szolgálok Székelykeresztúron. Bizonyos vonatkozásban mást jelentett ez a gyülekezeti szolgálat, hisz közel háromezer lelkes városi gyülekezetéről volt szó. Az első hetektől, hónapoktól éreztem azt, hogy szükség van újításokra, reformok bevezetésére, a vezetőséget fiatalítani kell. Azt is éreztem és tudtam, hogy több szolgáló lelkész kell ebbe a nagy gyülekezetbe. Ezért az első év végétől hangoztattam, keblitanácsi és közgyűlési határozatot hozattam, hogy gyakorló segédlelkészt hívjunk. Ez később sikerült is. Ma már négy lelkész szolgálhat a székelykeresztúri gyülekezetben, és még most is azt mondom, hogy még egyre szükség van. Emellett nagyon határozottan kijelentem, hogy a segédlelkészi szolgálatot minden nagyobb városi gyülekezetben be kellene vezetni.

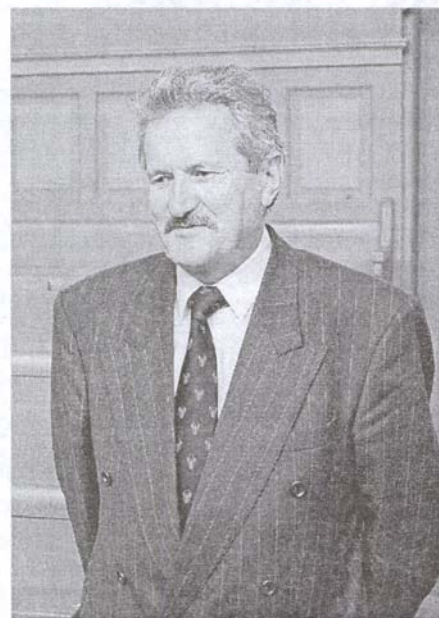
S. K.: Mennyivel több az esperes, mint az „egyszerű” lelkész? Miben áll az esperesi cím és feladatkör – a saját meghatározásában?

Sz. J.: Most már a harmadik ciklusban vagyok esperes. Számomra az esperesi tisztség és szolgálat csak abban jelentett többet és mást, hogy többet kell szolgálni, dolgozni, és még jobban szeretni. Szeretni kell azokat a kollégákat, akikkel eddig egyszerű lelkészként dolgoztam, megérteni őket, mert sok esetben másképp tekintenek az esperesre, mint egy velük „mellérendelőleg” együtt szolgáló lelkészre. Próbáltam mindig megértetni, hogy ne tekintsenek másként, mert én sem tekintek másképp rájuk. Mindenben azt akarom, és azt szeretném, hogy egyenlő legyek az egyenlők között, csupán csak az értük való több munkával, nagyobb szolgálattal, szolgálatkészéggel tűnjek ki. Megnyugtató, hogy sikerült ebben az egyházkörben olyan életet, hangulatot teremteni, hogy én sohasem tapasztaltam sem esperes és lelkész, sem lelkészek közötti civódást, nézeteltérést. Megértettek újító szándékaimban, és akkor is, amikor kétszer-háromszor szóltam rá valakire – adminisztratív mulasztások miatt –, de csak azért, hogy el tudjuk kerülni a megrovást. Ez sikerült is, hiszen egyházkörünkben nem büntettek meg senkit az elmúlt években.

S. K.: Milyen az esperes és a kör lelkészek közti kapcsolat? És milyen a hívekkel kialakított viszony?

Sz. J.: Mára már nagyon jól megismertem egyházkörünket – a híveket is, szinte személy szerint, faluról falura, gyülekezetéről gyülekezetre. Én ugyanazzal a lelkészi mivoltomból fakadó egyszerűséggel és szeretettel tekintek mindenkire, mint a magam gyülekezetében. Próbálok

minden gyülekezetben tenni azért, hogy az 1990 utáni időkből elindult fejlődő élet töretlenül menjen tovább. Egyre több fiatal lelkész érkezik, és megújult tekintetben is egyházkörünk. Igyekszem segíteni a fiatal lelkészeket, hogy találják meg a hangot a híveikkel, hisz ebben már nekünk, idős papoknak tapasztalatunk van. Nagyon fontos, hogy megtalálják azt a közvetlen hangot, amin keresztül

bizalommal fordulnak a hívek lelkészhez és espereshez egyaránt. Egy példát említék: a Nyikó mentén egyszer egy alkalomra váró nénit felültem, és megismertem, hogy bencédi. Rám kérdezett – akkor már őszben jártunk –, hogy emlékszem-e, milyen beszédet mondtam tavasszal, a vizsgálószerk alkalmával, mert ő azt elfelejteni nem tudja. Mondtam, hogy nem emlékszem, de annak örvendek, hogy egy szolgálat után hónapok teltevel is magában hordoz még valamit. Valahol ezt kell tennünk minden esetben nekünk, lelkészeknek: úgy beszélünk, úgy szólnunk, hogy megértsenek, és magukban hordozzák gondolatainkat.

S. K.: Ön szerint mi az unitárius egyház legfontosabb problémája napjainkban?

Sz. J.: Először is szembe kell néznünk önmagunkkal, azzal, hogy ma nekünk, erdélyi unitáriusoknak milyen lehetőségeink vannak. Fel kell mérnünk nemcsak számbeli, hanem szellemi erőnket, azt, hogy mivel rendelkezünk lelkiükben, emberségben, helytállásban, egyház- és népszerűségben. Azért van szükség erre a felmérésre, mert csak így tudunk továbblépni és véghezvinni azokat az elképzeléseinket, amelyek 21. századi egyházfejlesztő munkánkhoz tartoznak. Tudomásul kell vennünk azt, hogy évről évre fogyunk, hogy falvaink öregednek, lélek-

számban felére vagy még kisebb számra fogytak, és felduzzadtak a városi gyülekezeteink. Át kell gondolnunk, hogyan és milyen módszerekkel akarunk dolgozni és kell dolgoznunk.

Kihívás az egyházunkkal szemben az is, hogy miképpen tudjuk megtartani történelmi egyházközségeinket. Csak ideig-óráig képzelhető el, hogy olyan 90–100 lelkes gyülekezetekben dolgozunk lelkészek, ahol csak temetés van, esetleg ötvenként egy-egy keresztlő vagy esküvő. Nekünk a nagy gyülekezeteinkre kell összpontosítanunk, oda szolgáló embereket kell állítanunk. Ugyanakkor talán összevonva az egymáshoz közeli gyülekezeteket – s úgy állítva lelkészt – biztosíthatjuk azt, hogy megmaradjanak történelmi egyházközségeink, templomaink, javaink. Azzal a lehetőséggel is számolni kell, hogy bizonyos gazdasági erővel mégiscsak rendelkezünk földjeink és erdeink által. Ezt is jobban ki kell hogy használjuk. Egyházkörönként csak négy-öt olyan gyülekezet van, ahol jövedelmeznek az egyházi föl-

dek és erdők. Nem elég átgondolt a gazdaságpolitikánk, és nem használjuk ki a lehetőségeket – még egyetemes egyházunk sem, hisz évek óta visszakapta erdejét, de még nem leltározta fel, nem mérte fel, hogy milyen erőforrást jelent a jövő számára.

S. K.: Melyek a legfontosabb tennivalók?

Sz. J.: A legfontosabb feladatok közé elsősorban a gyermekekkel és az ifjúsággal való foglalkozást sorolom. Mint városi lelkész érzem és tudom azt, hogy ha a jövőnket akarjuk biztosítani, akkor úgy kell nevelnünk a gyermekeinket és ifjainkat, hogy már kicsi korban felébrésszük az unitárius hitet lelkükben, és megszeretessük velük azt az egyházat, amely éppen hitvilágán keresztül, a lelkiismeret szabadságán keresztül egyedi értéket képvisel. Nem kell semmit új alapokra helyezni, hisz nekünk a több mint négyszáz éves múlt megfelelő alap. Csupán egy kicsit új szellemben, új eszközökkel, a modern technikát használva kell dolgozni, és elérni a gyermekeket és

az ifjakat – és sok esetben rajtuk keresztül azokat a szülőket, akiket a negyvenöt éves kommunista világ eltávolított az egyházi és közösségi élettől egyaránt.

S. K.: Hogy néz ki a jövő erdélyi magyar unitárius egyháza az Ön „látomásában”?

Sz. J.: Nem tudom másképp elképzelni a jövő egyházát, csak úgy, hogy Istent és embert szolgáló egyház. Ebben a szolgálatban a legfontosabb az, ami mindig is jellemzőnk volt a történelem folyamán: egymás megbecsülése és szeretete, tisztelete, megértése. Ettől semmilyen egyházpolitika, önző cél, önös érdek sem a szolgáló, sem a hívő embert nem kellene hogy eltérítse. Így a jövő egyháza az tud lenni, amit a mindenkori hívő ember elvár: egy olyan közösség, ahol jól érzi magát, megtalálja a helyét, ahol másokkal együtt tud imádkozni, dolgozni, örvendezni, s ahol fájdalomában is megértik. Ha különbözőek, „mások” akarunk lenni, abban tudunk különbözni és *kell* is mindenki mástól különbözni, hogy több bennünk az élő szeretet.

Hatvan évvel ezelőtt halt meg Bartók Béla

A magyar kultúra egyetemes hídépítője, a népzene értékeinek egyik legsokoldalúbb feltárója, a 20. századi új zenei törekvések egyik zászlóvivője volt. Unitárius családban született Nagyszentmiklóson, 1881-ben.

Első nyilvános szereplésére és *A Duna folyása* című zsenigéjének előadására tizenegy éves korában, 1892-ben került sor. Még gyermekként, 1894-ben telepedett le korán megövegyült édesanyjával Pozsonyban, itt építgette tanulással, játékkal, megfigyeléssel majdani művészi útjának első szakaszát. 1899-ben kezdte el zenei tanulmányait a budapesti Zeneakadémián; európai rangú kulturális metropolisban 1903-ban tartotta első koncertjét: Bécsben. 1905 a népdalgyűjtés kezdetének éve. Már 1907-ben a Zeneakadémia tanára lett. Első szerzői estjét Kodály Zoltánnal együtt 1910-ben rendezték. Ezt követte *A fából faragott királyfi* című balett és *A kékszakállú herceg vára* című kisopera bemutatója Budapesten. 1920-tól nemzetközi koncertkörutakon vett részt Európában és az Egyesült Államokban. 1926-ban került sor *A csodálatos mandarin* című pantomim-balett bemutatójára Kölnben. 1934-ben visszavonult a tanítástól, és a népzenei gyűjtés publikálásán dolgozott fáradhatatlanul. 1940-ben emigrációba vonult, New Yorkban telepedett le. Utolsó nyilvános szereplése 1943-ban volt.

Életműve a 20. századi magyar és egyetemes zenetörténet megkerülhetetlen fejezete. Pályája elején még Richard Strauss hatása érződik művein. Magyarorságot, hazaszeretetét legelőször Kossuth-szimfóniája bizonyította 1904-ben. Később művésze egyre „nemzetközibb” lesz úgy, hogy szervesítette magába a magyar folklór dallamkincsét és életérzéseit. A magyar népdal ősi rétegeinek felfedezése döntően meghatározta

további fejlődését, egész zeneszerzői irányát, és át-meg-átszította egyéni stílusát. A magyar népzene mellett a szomszéd népek (így a románok), valamint az arab és török zene is érdekelte. Gyűjtőútjain eljutott Törökországba és Észak-Afrikába is.

Az 1910-es és '20-as években mind erőteljesebben bontakozott ki alkotóművészete, amelyre a külföld is felfigyelt. Rövidesen úgy tekintettek rá, mint a modern zene egyik vezéregyéniségére. Zeneszerzőként ismerték leginkább, de intenzíven folytatta zongoraművészi tevékenységét is. Két zongoraversenye, táncszvitje, vonósnygyesei, *Cantata profana* című oratorikus műve, *Hegedűversenye* egyre gyakrabban hangzott el világszerte. Kórusművei közül nagy jelentőségűek gyermekkari kompozíciói. A barát és pályatárs Kodály így írt róla: „A magyar gyermek még nem tudja, hogy életére kiható ajándékot kapott 1936 karácsonyára. De tudják mindazok, akik a magyar gyermeket olyan világba akarnak elvezetni, ahol tisztább a levegő, kékebb az ég, melegebb a nap. Akiknek régi óhajtasuk teljesül azzal, hogy Bartók is közéjük áll.” A *Mikrokozmosz* és a *Gyermekeknek* zongoraciklusa is a legifjabbaknak szól. Alkotóművészetének egyik csúcsa a *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* című kompozíciója, amelyet Bázelen mutatták be 1937-ben.

A második világháborúba sodródó hazáját és Európát 1940-ben hagyta el. Az egyesült államokbeli évei egyre súlyosbodó megélhetési gondokkal, majd betegséggel terhesek. Elsősorban a hegedűművész és zenetudós Yehudi Menuhin és Szergej Kuszevickij nyújtottak segítséget: műveket rendeltek tőle. Így született meg a *Hegedű szólistaszonáta* és a nagyzenekari *Concerto*. Feleségét, Pásztori Dittát a *III. Zongoraversennyel* ajándékozta meg, amelynek utolsó ütemeit már nem tudta lejegyezni.

1945. szeptember 26-án, hatvan évvel ezelőtt egy New York-i kórházban, fehérvérűségben halt meg. Földi maradványait 1988-ban hozták Magyarországra, a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Mindenkori hőseink

Egyéni és közösségi életutunk a fény és az árnyék, az öröm és a bánat, a siker és a csalódás hullámzásából áll. A munkás, szürke hétköznapokra ünnepek következnek, amikor gondolataink és szavaink megszépülnek, áhítatos hangulatunk Istenhez emel, és úgy érezzük, még a gerincünk is kiegyenesedik. Ilyenkor kegyelettel és tisztelettel gondolunk a múltbeli hőstettekre, ugyanakkor hálával tekintünk minden eljövendő jóra, amit a történelem Urától hozzáállásunkkal kiérdemlünk. A hősökre gondolva erővel telítődünk, másfelől pedig azt reméljük, hogy a sorstársak közös jóakarására alapozott bizalmunk soha nem okoz csalódást.

Ünnepeink – bárhol üljük is meg azokat: templomi gyülekezetben vagy vértanúk sírjánál, sáros falvakban vagy csillogó városokban – kiváló lehetőséget kínálnak az ezeréves államiság tapasztalatát bírók helyzetfelmérésére és útkeresésére. Tegyük ezt hitelesen ez alkalommal is, hiszen csak a felszínesség mögötti ünnepi megemlékezések válhatnak olyan maradandó pillanatokká, amelyek tanításként értelmezik a múltat, és így vetítik a reménység fényét a jövőnkre. A történelmi hűség a jövőnkért vállalt felelősségre kötelez. E felelősség eredményes viselése érdekében tekintünk a mindenkori hősök példájára, ami a Zsidókhoz írt levél e kiválasztott szakaszával összhangban arra tanít, hogy egy ember, egy nemzet, egy nemes ügy keresztül feszítése nem a halált és a véget jelenti, hanem csak az igazságtalanság időleges megnyilvánulását – például azért is, hogy az előbbiek győzelmét még diadalmasabbá tegye. Más szóval: nagypéntek nélkül nincsenek igazi húsvétek; a meg-

aláztatás, a kitzasztottság és a méltánytalanság poklának átérzésével teljesebben gazdagítanak minket a mindenkori fel-emelkedések. A hősök példája gyönyörűen igazolja azt, hogy az ember számára igenis vannak a létezésnél, a pusztá életnél magasabb rendű értékek, s ezeknek az értékeknek a választása mindig üdvösebb, mint megalkuvóan eltűnni az elviselhetetlen helyzetet.

A dicsőséges és levert forradalmak a bennük megnyilvánult személyes és közösségi hőstettekkel egyértelművé teszik, hogy nemes ügyek érdekében mindig érdemes vállalni az áldozatot, rendkívüli esetekben akár az életáldozatot is. Idézzük csak fel, hogy ilyen vonatkozásban '56 karácsonyában mennyire hitelesen csengett Márai Sándor biztatása: „Angyal,

vidd meg a hírt az égből, / Mindig új élet lesz a vérből.” A mennyből az angyal akkor megmondta az elcsüggedt és cukorkák helyett „karácsonyán lógó” magyar népnek, és azután is minden karácsonykor biztatótt minket, hogy nincs olyan gátlástalanul elnyomó világi hatalom, olyan kegyetlen tökéletességgel működő parancsuralmi rendszer, amely az embertelen szolgátságot természetszerűsíthetné, és a szívek mélyéről maradéktalanul kiölkhetné a szabadságvágyat.

Jézusnak, a nagy lelki felszabadítónak születése mellett a mindenkori karácsonyi csillag az előbbiekre is figyelmeztette a diktatúrákban sínylődőket. És az égi jelre, a ragyogó csillagra való figyelés nem bizonyult hiábavalónak: '56 áldozati vérből bő három évtizedes eltolódással Magyarországon vérontás nélkül lett új élet, a trianoni határon erről pedig 1989 megváltó karácsonyában hasadt meg a hajnal, hogy a hősök – akkoriban élsősorban Tőkés László – kiállása következtében a bátrak és ártatlanok vérből itt is megszülessék a várva-várt szabadság.

A jó Isten tegye áldottá a hősök emlékét!

Szabó László

Épített örökségünk megóvása magyarországi segítséggel

Az Egyház Közigazgatási Hivatala október 13-ára és 14-ére meghívta a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak a képviselőit – közöttük Sebestyén Józsefet és Káldi Gyulát –, hogy helyszíni bemutató keretében számoljon be azoknak a pályázati támogatásoknak a felhasználásáról, amelyekkel a NKÖM négy, unitárius és egyetemes magyar szempontból egyaránt jelentős tárgyi emlék restaurálású/felújítását tette lehetővé.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal jellemzően kétféle munkálat-típust támogatott az építettörökség-védelem területén: a tényleges örökségvédelmi munkálatokat (épületfelújítást, műemlékvédelmi feladatok ellátását stb.), illetve a rendszerint igen költséges előkészítő – élsősorban dokumentáris – jellegű munkákat.

A nagyajtai templomerőd

Árkoshoz, Bölönhöz vagy Székelyderzshez hasonlóan Nagyajtán is véde-

lemre kiépített templomot találunk, emelt falakkal, lőrészekkel, a 15. századi templomépület köré vont és a 16. században bástyákkal megerősített várfallal.

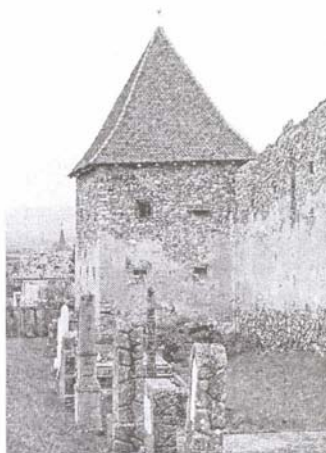
A nagyajtai templomerőd délkeleti, négyszög-alaprajzú sarokbástyájának a NKÖM támogatása jóvoltából nemrég fejeződött be a felújítása. A munkálatokat a sepsiszentgyörgyi Benczédi Sándor és Máthé László (a Keöpeczi Sebestyén József Műemlékvédő Társaság tagjai) vezették. Az új földemelekkel és nyílászárókkal ellátott, felújított bástyát az Egyház belső célokra tudja majd használni.

Távlati, de nem halogatható feladat magának a templomnak, e ritka szép műemléknek a felújítása is, amely főleg az ismétlődött földrengések és a nem egészen szakszerű karbantartás következtében ma rossz állapotban van.

A nagyajtai templomerőd délkeleti, négyszög-alaprajzú sarokbástyájának a NKÖM támogatása jóvoltából nemrég fejeződött be a felújítása.

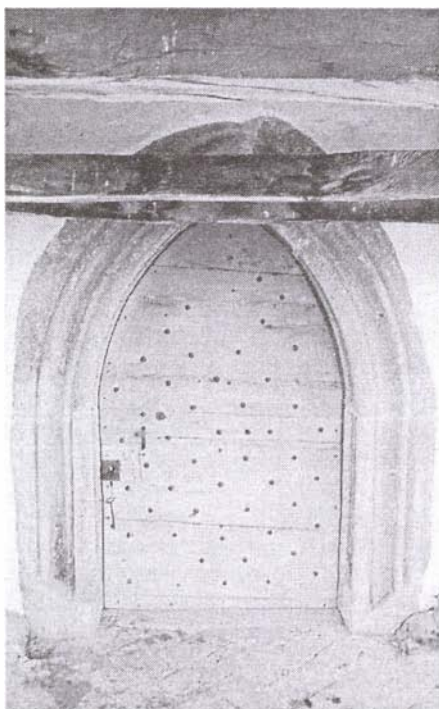

zési dokumentációja is rendelkezésre áll. A tényleges munkákat előreláthatólag 2006-ban kezdenék meg – az anyagi alapok függvényében.

A magyarszentbenedeki unitárius templom

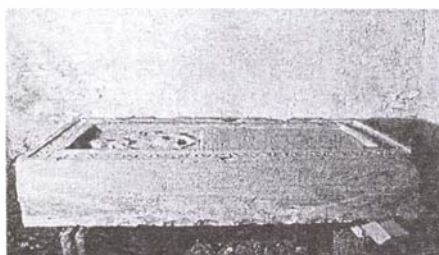
A Marosújvárhoz és Felvinchez közel eső, de a rossz útviszonyok miatt nagyon nehezen megközelíthető Magyarszentbenedeknek középkori temploma van, amelynek 1702-ből származó festett-kazettás mennyezete a legrégebbi erdélyi kazetta-födémek egyike. Felírtos táblái sok érdekes kultúrtörténeti információval szolgálnak. Megtudjuk, hogy a mennyezet Musnai Márton papságában, idősebb és ifjabb Détsei István patrónusok anyagi támogatásával, Búza Mihály festőasztalos keze által készült. Ugyanakkor arról is tudósítanak a táblák, hogy a mennyezet készítésének idejében ki volt a falubíró, a tanító, illetve a korábbi pap.

Tíz évvel ezelőtt komoly repedések jelentek meg a templom falán, s biztosan tudjuk, hogy a torony fokozatosan megsüllyedt. A mennyezet fenyőfa-tábláira felhordott enyves temperaréteg az épület mozgása és a vízbefolyások következté-

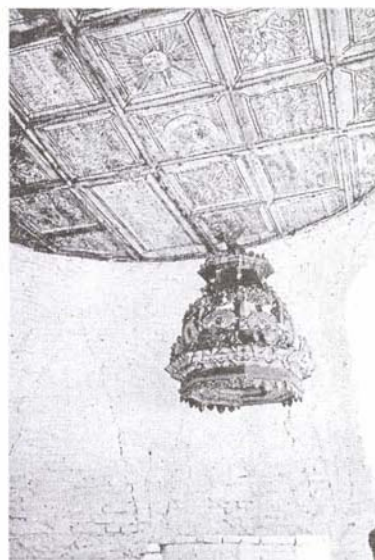
A nyárádszentlászlói unitárius templomban levő nyugati gótikus kapukeretről, amely ma is a templom főbejárata, a restaurálás során eltávolították a vakolatréteget, illetve a korábbi meszeléseket. A repedések kitöltése után a szakemberek plasztikai kiegészítéseket végeztek kőpótló anyaggal, amelyek színe, keménysége, szemcsézete megegyezik az eredeti kőanyag tulajdonságaival.

A templomtorony alatti boltozott helyiségben található kripta a Sigér család temetkezési helye. Itt van Sigér Mátyás reneszánsz-kori sírköve (a felirat szerint Sigér 1586-ban halt meg 21 éves korában). A címeres síremlék az évszázadok folyamán a talajba süllyedt, feliratát föld és moha fedte. Az értékes követ a restaurátorok alacsony és magas nyomású vízpermettel megtisztították, majd helyenként megszilárdították.

A nyárádszentlászlói unitárius templom

Az egyik legrégebbi – a 14. század közepén Szent László király tiszteletére szentelt – és építészeti szempontból is az egyik legérdekesebb mai unitárius templomot sokarcú architektúrális megoldásai, értékes épületelemei (a román/gótikus szentély, a reneszánsz átalakítású templomhajó vagy a máig fennmaradt

Fent: halfigurás mennyezettábla a restaurálás után
Balra: a Mihály Ferenc restaurátor által helyreállított magyarszentbenedeki szószékkorona és a szentély kazettás mennyezete

gótikus ajtókeret) jelentős nemzeti örökséggé teszik. A szentély arányaival és egyetlen, köríves ablakával a román kor hangulatát idézi.

A NKÖM jelentős mértékben támogatta az említett, bordás ajtókeret helyreállítását. A munkát Nagy Benjámint vezette. 2004-ben már elkészült a szószékkorona, a festett-kazettás mennyezet és az úrasztala restaurálása is (Mihály Ferenc szovátai restaurátor munkája). Ugyancsak a NKÖM támogatta a teljes restaurálási dokumentáció elkészítését. Mára már a templom engedélyezett kivitele-

ben sok helyen megsérült. A templom-épület konszolidálása már megtörtént, mintegy 450 millió régi lejbe került. A NKÖM három évvel ezelőtt kezdte támogatni a kazettás mennyezet restaurálását. Miközben a csodálatos táblák Mihály Ferenc szovátai műhelyében új életre keltek, a jeles restaurátor felújította a szószékkoronát is – nagylelkű ajándékként. Az egyházközből érkező unitáriusok közmunka formájában leverték a régi,

folytatás a 10. oldalon

Jakabffy Tamás

Épített örökségünk...

folytatás a 9. oldalról

cementes vakolatot, hogy a templomfal újra szellőzhessen, az egyházközség tagjai pedig újrafestették a padokat.

Szintén a NKÖM támogatásával készült el a kazettás mennyezet védelmét biztosító padolás a padlástérben, valamint az elkorhadt deszkapadló eltávolítása után az új téglá járófelület.

Kolozsvár, Brassai Sámuel síremléke

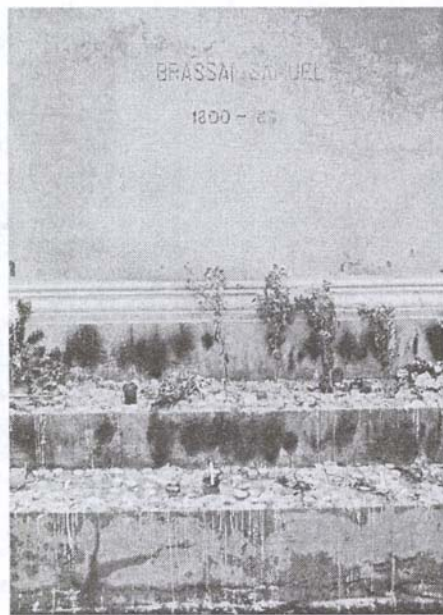
A Házsongárdi temető „unitárius Pantheonjának” legrepresentatívabb síremléke a Brassai Sámuelé, az „utolsó erdélyi polihisztoré”. Az Unitárius Egyház programszerűen fordít figyelmet a síremlékek karbantartására (2004-ben Bölöni Farkas Sándor sírobeliszke és mellszobra újult meg, lásd *Unitárius Közlöny* 2004/4, 6-7.).

A Brassai-síremléket 1910-ben avatták, Pákey Lajos egyik legértékesebb, neoklasszicista oszlopos, mellszobros emlékmű-építménye, amely a temető egy sétány-elágazásában helyezkedik el. A bronzszobrot Veressné Kozma Erzsébet min-tázta, azonos a Kollégium előcsarnokában levővel. Az impozáns emlékmű timpanonos tetőszerkezete két darab kőből faragott oszlopra és egy hátsó zárófalra van elhelyezve. Sajnos a díszes sír-

Brassai Sámuel kolozsvári síremlékére a földmozgások, a savas esők, a szakszerűtlen „kozmetikázások” és a Brassai-tisztelők halottaknapj kegyelete egyaránt rányomta bélyegét. A felvételek a restaurálás előtt készültek.

emlék kisbácsi puha mészkőből épült, így az idő és a meteorológiai tényezők több mint kilencven év alatt alaposan rajtahagyták nyomukat. Hozzájárult még ehhez az a kultikus ragaszkodás is, amellyel a magyar tanulóifjúság halottak napján Brassai sírját veszi körül. A sírra helyezett gyertyák korma és viasza szintén nem tett jót a kőanyagoknak.

Halottak napján nem csak a „brassaisok” helyeznek virágot és égő gyertyát „az utolsó erdélyi polihisztor” sírjára: Brassai monumentális síremléke az egész erdélyi tanulóifjúság zárandokhelyévé vált.

A NKÖM 2003-ban és 2004-ben támogatta a síremlék restaurálását, amelynek munkálatait a marosvásárhelyi Nagy Benjámin szobrász-restaurátor vezette. Csapata megtisztította a kőanyagot, a rétegesen levált faragványokat tömítette és leszelte, majd utószilárdította. A plasztikai kiegészítések után a síremlék látványosan megújult.

Hálaadás, hazatérve

„Őszi hálaadaskor pedig köszöntsük így egymást: Hála Istennek, hogy hazajöhettél!” – szállt a meghatódott javaslat és jókívánság az ünneplő közösség felé az úrmösi tempom előtt, a tavaly őszi hálaadási istentisztelet után. Idén, a másodsorra megrendezett falutalálkozó alkalmával sokan megfogadták a tanácsot, és újra hazajöttek, talán még többen is, itthon hálát adni.

Az Olt bal partján, a Feketehegy alatti csendben békén meghúzódó falu, Úrmös, sokáig vitatott terület volt a Székelyföld délnyugati részén pompázó Erdővidék s a Királyföld északkeleti sarkában elterülő Barcaság között. Maga Orbán Balázs is azt kívánta neki nagynevű munkájában, vajha elfoglalná méltó helyét a Székelyföld települései között. A község azonban úgy élte meg évszázadokon át a maga életét, ahogy a határvidéken levők szoktak élni: errefelé is figyelve, arrafelé

is nyitva maradva. Volt hát része Háromszéknek is, Nagykovácsos vármegyének is, Felsőfehéremek is. Az utolsó megécsítés Brassó megye részeként éppen területén húzta meg a Háromszéktől elválasztó határt, s ez a mozdulat mélyen rányomta bélyegét a falu lelkére a múlt század utolsó évtizedeinek alakulásával.

Azért voltak őszi hálaadás ünnepén sokan a hazatérők, mert a hetvenes, nyolcvanas, sőt még a kilencvenes években is sokan voltak az eltávozók. Fialatok és középkorúak, földművesek és szakmunkások, tanultak és tanulni vágyók százával követték az erdélyi magyar falu fiának és leányának életútját, „bé, a városba, kenyeret keresni”. E város mindenekelőtt a legelérhetőbben fekvő Brassó volt, de sokan mentek a magyarabbul hívó Sepsiszentgyörgyre vagy a szomszédos Barótra is. A maradék egy része beállt a kollektívbe, mások meg a vasútállomáson

naponta meg-megálló munkásjárat ablakából nézték a felkelő napot, s hazafelé, a csillagokat is.

A közösség ébredésének, megmaradt talantumai számbavételének, a jelenben való jobb eligazodásának jeleként értékelendő az igény, hogy – több más településhez hasonlóan – Úrmös is hazahívta gyermekeit, testvéri találkozásra. A falunapok fő szervezője már tavaly a tulipán jele alatt megújult helyi önkormányzat volt, de részt vállaltak az előkészítésből az érdekszervezet, az egyházak és az iskola is. Csattogott az ácsbárd a faragott falutábla felállításánál, sült a kemencében a házikenyer s a téfeles lepény, tisztultak a sáncok, s mint az ünnepre készülődő lelken, kismultak a falu arcán a ráncok.

A tavalyihoz képest idén az időkeret kétnaposra bővült, több időt adván egy-egy programrész kibontakozásának. Ezen utóbbiak az erdélyi falvak körében oly népszerű módon kívánták lekötöni a hazatérők érdeklődését. Volt megnyitó ünnepély polgármesteri és lelkes felszólalással, fellépett a néptáncsoport és a moderntánc-csoport is, vonultak a mazzorettek és a sportolók, puffogott a tüzi-

játék, szólt a szabadtéri buli zenéje s a meghívott együttes koncert-dala.

Volt azonban sajátos fejezete is az ünneplésnek. Ilyenként értékelhető a település és az unitárius egyházköztség múltját tudományos jelleggel felvezető előadást, hozzáértő előadók, Kovács Sándor kolozsvári egyháztörténész és Kónya Ádám sepsiszentgyörgyi művelődés- és helytörténész révén. Ennek keretében lépett fel az Urák János énekvezér irányítása alatt sokadjára megújult unitárius vegyes dalárda is, amely ez alkalommal első ízben lengethette meg a Gergely János és családja által adományozott ízléses kivitelezésű zászlóját. Az esemény gazdagításához a meghívott nagyjait Gazdag Miklós Polgári Daloskör is hozzájárult, az új dalárda-zászlóra ők tűzték elsőnek rá szalagjukat.

A falunapok másik egyedi mozzanataként értékelhető a többségi unitárius felekezet ünnepe, az őszi hálaadási istentisztelet. Idén a szószéki szolgálatot dr. Szabó Árpád unitárius püspök végezte, az úrvacsorára Adorjáni Levente helyi lelkész készítette elő. Az úrvacsoraosztás után kapott helyet a zászlóavatási mozzanat is, a lobogót az egyházfő áldotta meg. A templom előtti téren a jézusi asztalközösségből erőt, megújulást nyert

Unitárius rádióműsorok

Credo – a megtartó hit műsora.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt
Agnus Rádió, kéthetente, csütörtökön 7.30-kor.
október 20., november 3., 17.

Meditáció – az elmélkedés műsora.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt
Kolozsvári Rádió, 909 m és 1593 m középhullámon, valamint a 95,6 MHz-es ultrarövidhullámon, szerdai napokon, 9.00-kor.
október 26.

közösség meghatottan hallgatta Bódi György gondnok köszöntő szavait, valamint Balázs András elszármazott atyafi szavát. A Budapesten élő Brok Vilmos az anyaországba távozott ürmösiek köszöntését hozta, az énekkarnak pedig tetemes ajándékot adott át a közös éneklés örömétől fellelkesülten. „Bár nem innen származom, mégis úgy érzem, én

Rádió-istentisztelet

Kolozsvári Rádió, alkalomszerűen, vasárnapokon.
november 13.

Tavaszi virágcsokor

unitárius gyermekműsor havonta kétszer. Szerkesztik: Kovács Mária, Rácz Norbert, Koncz László.
Kolozsvári Rádió, szombaton reggel 9.15–9.30 között
október 15., november 5., 12., 26.

Unitárius félóra

a székelyudvarhelyi *Prima Rádió*ban, a 87,9 MHz-en, illetve interneten a www.prima-radio.ro címen.
Szerkesztik: Újvárosi Katalin és Demeter Sándor Lóránd, minden vasárnap reggel 8.30-kor.

is hazatértem!” – vallotta megindultan a gesztenyefák alatt egymást körbefogó gyülekezetnek Szabó Árpád püspök. A reá s egymásra tisztán rávillanó sok ürmösi tekintet helyeslőleg vallott: „Jól tette, jól tettük; s valóban, hála Istennek, hogy hazajöhettünk.”

Győrő Dávid

Elkészült a kolozsvári Unitárius Diákokthoz utolsó része is: az egyetemi hallgató fiúknak otthont adó szárny egyházi átvételére szeptember 15-én került sor. Az új tanévben huszonegyhárom, Kolozsvár felsőoktatási intézményeiben tanuló unitárius fiatal költözhet be az újonnan kialakított helyiségekbe.

A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara szeptember 26-án nyitotta meg kapuit az új tanévre érkezők előtt. A 2005–2006-os tanévben a karnak az öt évfolyamon összesen huszonegy hallgatója van, tizennégy fiú és tíz leány. Az I. évfolyamra a szeptember elején tartott felvételi vizsga eredményeként az alábbi öt hallgató iratkozhatott be: Fülöp Júlia (Alsófelsőszentmihály), Bodor Emese (Kolozsvár), Csécs Márton (Szabéd), Tövisi Tamás (Szováta) és Márkos Hunor (Küküllődombó).

Szeptember 30-án volt az Egyházi Képviselő Tanács III. negyedévi rendes ülése Kolozsváron. Egyházunk legfőbb végrehajtó testülete többek között tájékoztatót hallgatott meg a Székelyföldet sújtó árvíz áldozatainak megsegítésére szervezett segélymunkálatról, képet kapott a kolozsvári Unitárius Óvoda fejlesztéséről, és számba vette a gazdasági tevékenységben megmutatókozó sürgős tennivalókat.

A homoródszentmártoni egyházköztség október 2-án tartotta ifjú lelkésze, ifj. Szombatfalvi József beiktató ünnepét. A beiktató beszédet dr. Szabó Árpád püspök mondta, a beiktatást Kedei Mózes esperes végezte el.

A III. évnegyedi lelkészi értekezleteket október elején szervezték meg egyházköreinkben, az alábbiak szerint: 3-án Torockón a kolozs-tordai egyházkör, 4-én Siménfalván a székelykeresztúri egyházkör, 5-én Bölönben a háromszék-felsőfehéri egyházkör, 6-án Homoródszentmártonban a székelyudvarhelyi egyházkör, 11-én Szabédon a marosi egyházkör és 12-én Ádámoson a küküllői egyházkör lelkészei számára. Az értekezletek előadását Kecskés Csaba marosvásárhelyi lelkész tartotta *Unitárius belmisszió fokozása a családlátogatás által, különös tekintettel a vegyes házasságokra* címmel.

Az olthévízi egyházköztség új harangjának felszentelési ünnepélyére október 9-én került sor. Az ünnepélyen a szószéki szolgálatot dr. Szabó Árpád végezte.

Dr. Donald Szánthó Harrington észak-amerikai unitárius univerzalista lelkész f. év szeptember 16-án 91 éves korában Sepsiszentgyörgyön elhunyt. Lelkészi szolgálata 65 évi munkára tekint vissza, ennek nagy részét a New York-i Community Church lelkészeként töltötte. Élete utolsó évtizedét Erdélyben élte meg, ahol tevékenyen részt vállalt az erdélyi falu átmeneti időszakának tehermentesítésében. Temetése a sepsiszentgyörgyi református temetőben volt szeptember 18-án, a szertartást Szász Ferenc brassói lelkész végezte, a sírnál Bencző Dénes ny. lelkész szolgált. Egyházunk nevében dr. Szabó Árpád püspök búcsúzott tőle, a sepsiszentgyörgyi egyházköztség részéről Kató Sámuel gondnok, a lelkészkollegák nevében Fekete Levente nagyjait lelkész mondott búcsúbeszédet.

Ünnepi harangszó

„Igen, valahogy úgy van: otthon az, ahova hazatérsz. Ahol otthon vagy, az az otthon.” – Ezzel a Wass Alberttől merített „mottóval” szervezték meg Ürmösön az ötvenévesek a korosztályi találkozót. Fontosnak találták, hogy újra együtt lehessenek, együtt mesélhessenek az élet nehéz útjáról és a szép virágos mezőkről, amelyeket bejártak.

„Gyermekkori ösvények kavicsa csikordul emlékezőseid lépteit alatt. Hegyek és völgyek, erdők és mezők támadnak életre benned.” Az első lépések ez alkalommal az iskola padjaiba vezettek, ahol a padtársak örömmel lettek egymásra. Mások szomorúan vették tudomásul társaik hiányát. Padjukon fekete szalag: „Eltávozott örökre”. Huszonnégy „ifjú” bána-tosan, koszorúval kezében indult a temetőbe, hogy megemlékezzen elhunyt kortársairól. Fájó szívvel gondoltak osztály-

társaikra, iskolatársakra, akik már nem érték meg az ötvenévesek találkozóját.

Közben a templom harangjai – ortodox, katolikus, unitárius – csodálatosan szólaltak meg, és hívták a hívek seregét hajlékukba. „Múltra nézni csak így érdemes, / mert a jelen bár-hogy alakul, / emlékezésnek annyi elég, hogy / megsegített mindeddig az Úr!”

Az ünnepi istentiszteletre az unitárius templomban került sor. Itt az ünnepeltek újra felelevenítették emlékeiket: konfirmálásuk, esküvőjük képei peregtek le rövid idő alatt, azután a gyerekek keresztelese – vagy volt, aki unokái keresztelezésén is részt vett már. Bent a templomban meghatódva köszöntötték az 51. év érkezését. Ezen a szombaton talán mindenkinek volt ünnepeltje: szülők, ismerősök, barátok. A virágsokrok sokasága arról árulkodott, hogy ezen a szombaton a harangszó is szebben, ünnepélyesebben szól. Isten adjon erőt, egészséget a következő nemzedéknek, hogy ők is megrendezzék a maguk szép „ötvenesét”.

Adorjáni Gyöngyvér

nők világa

Megszületett a Szimbólum

Régi álma vált valóra az UNOSZ-nak: megszületett saját „jelvénye”, a *logo*, ami csak a miénk. Ismerjük magunkat, szavakkal is ki tudjuk fejezni, mi az, amit fontosnak tartunk tudatni magunkról, milyen szellemiséget vallunk magunkénak, de mindezt tömören, jelképesen vizuális formában megjeleníteni – rá kellett jönnünk – nem könnyű. Ezért úgy döntöttünk, hogy szakemberek segítségét kérjük, és pályázatot hirdettünk az UNOSZ logójának megtervezésére. A beérkezett nyolc pályamunkát szeptember 3-án Küllődombon, évi közgyűlésünkön állítottuk ki, és a képviselők szavazatai alapján választottunk. Az itt látható pályamunka nyerte el a legtöbb szavazatot: 240 érvényes szavazatból 81-et, Metz Judit kolozsvári képzőművész három terve közül az egyik. Megkérdeztük a művésznőt, hogyan jutott el ehhez az ábrázolási módhoz, mit akart kifejezni az egyes elemekkel. Így vall a kompozíció létrejöttéről: „Egy logo tervezésénél azt kell figyelembe venni, hogy kinek készül, az illető szervezet vagy intézmény mivel foglalkozik. Olyan rajz, jelkép vagy jel kell hogy legyen, amely egyformán megállja a helyét fekete-fehérben is, kicsinyítve is, fejleces papíron, borítékon, névjegykártyán stb. Jól látható, felismerhető jelnek kell lennie. Mivel nőszövetségről van szó, a jelnek is ezt kell tükröznie: nőiség, finomság, kecsesség, amiből kiindulva

mindhárom jelképet, logót megterveztem. Ahol nem jelenik meg a nő alakja, hogy ezt nyíltan kifejezze, ott csak nőies formákkal, vonalvezetéssel dolgoztam.

Mindhárom tervemben fontos szerepet kap a láng, az örökmécses, ki nem alvó hitünk lángja, mindig a kompozíció felső felében, legfontosabb elemként jelenik meg.

Fontos szerepet kap a tulipán is, az erdélyi magyar népművészet egyik legjellegzetesebb, legnőiesebb formája. A tervek színvilága szintén a népművészet színeit tükrözi, kiemelve hogy egy területről, azonos régióról van szó.

Mindezzel az UNOSZ munkáját szeretném hangsúlyozni, aminek akár a jelszava is lehetne a »hinni és tenni« (Zsakó Erzsébet nőszövetségi múltunkról szóló könyvének címe), és hangsúlyozni szeretném az unitárius szellemiséget, nyitottságot, mert nemcsak egy nőmozgalomról van szó, hanem az UNOSZ-ról, azaz erdélyi magyar unitárius nők szövetségéről, amelynek tevékenységét alakulása óta meghatározza a hit, a remény és a szeretet”.

A jelképeknek mondanivalójuk van, megragadnak, felhívják a figyelmünket, csak mélyen beléjük kell látni és olvasni a formákból, a vonalvezetésből, a kontrasztokból, az összhangból. Fedezzük fel benne önmagunkat és ideáljainkat: a tö-

rékeny női alakot, az ég felé kitért karokban unitárius szellemiségünk nyitottságát, a befogadókészséget, a haragban a templomhoz, az Egyházhoz való tartozásunkat. A kompozíció egyetlen képzeletbeli függőleges tengelye mentén a magasba emelt karok, a láng az ég felé vezetik a tekintetet, az egy-istenhitet sugallva. Ismerjük fel a Biblia üzeneteit: a ki nem alvó lángban hitünk erejét, amely összeköti a földieket az égiekkel, világgosságot visz a sötétségbe, („Ti vagytok a világ világgossága”), a gömbalakban és

a szimmetriában a tökéletességre törekvést („Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”), a (föld)gömböt tartó karokban a terhek, a szolgálat, a küldetés vállalását („Egymás terhet hordozzátok...”, „Szólj Uram, mert hallja a te szolgád”), a hosszú ruhában a hagyományokhoz való ragaszkodást, az ősi anyaszerep vállalását, az egyszerű, világos vonalvezetésben, az egyenes tartásban az öntudatot, határozottságot, elszántságot, a tulipánban magyar népi ha-

gyományainkat, a kompozíció összhangjában a lelki egyensúlyt.

Megannyi jelképes elem, amely rólunk és nekünk szól! Tanulmányozzuk, ismerkedjünk, barátkozzunk meg vele, szeressük meg, érezzük magunkénak. Ezentúl ez a mi szimbólumunk!

Asztalos Klára

Nyíló rózsza az iszapban

Négy nappal a Nyikómenti borzalom után meglepő látvány lehetett az az egy szál nyíló piros rózsza a letarolt, leiszapoltt kertben. Szimbólum? Igen. Az újrakezdés reménye, lehetősége. Mások szeretete, együttérzése. Biztatás.

Ma már tudjuk, a döbbenet nem bénította meg sem az árvíz elszenvetőit, sem azokat, akik akartak és tudtak segíteni munkájukkal, pénzzel, a legszükségesebb dolgok adományozásával.

És érkeztek a „piros rózsaszálak”, hatalmas csokrot lehet ma már kötni belőlük: sátrak, ivóvíz, élelem, háztartási felszerelések...

A kolozsvári unitárius nőszövetség az elpusztult háztartások felszerelésére gondolt rögtön az árvíz után. De a kobátfalvi óvodások helyzete is foglalkoztatott mindannyiunkat. Így történt, hogy rövid idő alatt legalább 50 asszonytársunk adományából két mikrobuznyi ágynemű, asztalnemű, edények, takarók, párnák, függönyök és készpénz gyűlt össze. A nőszövetség szövőműhelyében készült rongyszőnyegekből is (városról falura!?) 30 darabot ajándékoztunk, de volt, aki mosógépet, centrifugát is adományozott.

Az óvodásokra és kisiskolásokra gondolva a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium négy elemi osztálya gyermekholmikát, meséskönyveket, rengeteg játékot és pénzt küldött. Meghatódott gyermekkezek válogatták a kedvenc játékok közül a legszebbeket, hogy a kobátfalvi és siménfalvi gyerekek arcára minél hamarabb mosoly derüljön. Megtanulták, milyen jó adni másoknak, átnyújtani a remény és szeretet nyíló rózsáját az ottani gyerekeknek!

Ezalatt szorgos asszonykezek szabták, varrták az óvodásoknak a személyes holmik tárolására alkalmas zacskókat és a váltócipőt helyettesítő puha, meleg kis papucsokat.

A kolozsvári Unitárius Óvoda egyik nagy játszószőnyegéről mondott le, és az óvodai munkát megkönnyítő segédanyagokat adományozott.

A szállítást ifj. Szabó Árpád és Fodor János vállalta magára. Köszönet érte! De adja Isten, hogy ne csak az ehhez hasonló események nyíssanak rózsát a lelkünkben!

Péterffy Enikő

Időseknél jártunk

Az első „emberes” hónap közeledtével gondolatban már készültünk Lókodba.

A sepsiszentgyörgyi nőszövetségi Konferencián ígértük, hogy a marosszentgyörgyi, iklandi és nagyernyei egyházközségek karöltve 2005. szeptemberében meglátogatjuk és adományainkkal hozzájárulunk a lókodi öregek ételmezéséhez. Az őszi hálaadás előttre terveztük az összegyűlt adományok szállítását, hogy adományainkkal hozzájáruljunk az ünnep szépségének gazdagabbá tételéhez.

A marosszentgyörgyi és nagyernyei egyházközségek nem egyszer látogattak el Lókodba, az öregotthonba, az iklandi egyházközség az idén tette ezt meg első alkalommal. Utaztatásunkat György László marosszentgyörgyi gondnok vállalta fel, saját költségén. A marosszentgyörgyi egyházközség részéről Pálffy Tamás Szabolcs lelkész; György László gondnok, György Delinke és György Anetta, az iklandi anyaegyházközség és annak leányegyházközsége, Nagyernye részéről: Pálffy Anna-Mária lelkész és Átyin Sándor iklandi gondnok továbbítottuk szeptember 22-én az egyházközségekben összegyűlt ételmezer-adományokat.

Voltak köztünk, akik már jártak a Lókodi Öregotthonban, de voltunk olyanok is, akik most néztük meg először. Az otthonban, ahol jelenleg 21-en élnek, családias légkör fogadott. A barátságos és szolgálatkész személyzeti tagok végigvezettek minket szinte szobáról szobára, hogy megismertessenek az otthonnal és lakóival, akik gyermekként örültek látogatásunknak és adományainknak.

Ezután Homoródszentpálra mentünk, ahol meglátogattuk az egyházi zene terén jól ismert, 1963-ban elhunyt Pálffy Ákos unitárius kántortanító 90 esztendőös özvegyét, Pálffy Ákosné Soós Dimény Vilmát.

Pálffy Anna-Mária

ifjúsági oldal

Őszi program-áradat

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet berkeiben is beköszöntött a klasszikus ős. Nem újdonság, hiszen az egyletes fiatalok a nyári nagy rendezvények után mára már visszakérültek az iskolapadokba, néhányan pedig most ismerkednek az egyetemista lét csínja-bíjjaival. A kolozsvári irodát is egyre sűrűbben látogatják, és zajlik a tervezgetés az év hátralevő rendezvényeire. Alább rövid ismertetőt adunk arról, milyen programokra kerül sor az elkövetkező időszakban.

Október minden hétvégén történik valahol valami, ami természetesen egyleti esemény. Mindjárt az első hétvégén, október 7-e és 9-e között három rendezvényre kerül sor: a székelyudvarhelyi egyházközségben körli találkozót szerveznek,

emellett két másik egyházközségben (Székelykeresztúr, Háromszék) a szokásos egyleti körüt zajlik. A körutasok idén egy hónap alatt látogatják meg a helyi egyleteket, hogy felmérjék azok működését, helyzetét. Október 14-e és 16-a között a marosi és küküllői egyházközségeket járják végig, egy hét múlva, október 21–23-án a székelyudvarhelyi egyházközség, majd 28–30-án a kolozs-tordai egyházközség kerül sorra.

Október 15–16-án a háromszéki egyházközségben vezetőképző lesz a körli képviselők, a helyi egyletek kezdeményezésére.

Az unitárius egyetemisták és főiskolások negyedik alkalommal egybehívott találkozására október 21-e és 23-a között kerül sor Marosvásárhelyen. A programban előadások, vetélkedők, áhítat, esti beszélgetések szerepelnek. A hétvége kiemelt témája a létértelmezés, az istenhit.

folytatás a 14. oldalon

S. K.

Őszi program-áradat

folytatás a 13. oldalról

Közeledik a VIII. ODFIE Egyház- és Nemzettörténelmi Vetélkedő is, amelyet november 4-én Kolozsváron szervezünk. A verseny részletes tudnivalóiról körlevélben értesítünk. November 5-én a Dávid Ferenc emlékzarándoklatnak Déva az úti célja, hogy Dávid Ferenc síremléke előtt szabadtéri istentisztelettel, virágok és gyertyák elhelyezésével emlékezünk egyházalapítóinkra.

November 18-a és 20-a között hitértelmező hétvégére kerül sor. A tavalyi ifjúsági konferencia témájának további feltárásának, értelmezésének igénye hívta életre ezt a programot. A résztvevők lelki-szellemi szükségletei alapján ezt a hitértelmezésre szánt hétvégét a továbbiakban is megtartjuk.

A részletekről ugyancsak az őszi körlevélben tájékoztatunk.

Az egyetemi tanév kezdete maga után vonja az unitárius egyetemista körök újbóli életre keltését is. Kolozsváron október 13-án indul a Kolozsvári Unitárius Egyetemista Kör tevékenysége. Bárki bekapcsolódhat, az összejövetel minden csütörtökön 20 órától kezdődnek. Az egyes találkozások programjáról a helyszínen, illetve időnként plakátokon, elektronikus levelezőlistán tájékoztatunk. Hasonlóképpen Marosvásárhelyen is elindul az egyetemista kör, és további kísérletek történnek a beindításra Brassóban, Csíkszeredában és Nagyváradon.

A fentiek azt jelzik, hogy immár nem csupán a nyár hordozza a rendezvények hosszú sorát, hanem az őszi is meglehetősen gazdag programot ajánl minden egyletesnek. Ki-ki válogasson igénye, kedve és illeszkedése szerint!

Világlátni!

Beszámoló az Amerikai Egyesült Államokban töltött nyárról

Amikor idén februárban először említették nekünk annak a lehetőségét, hogy a nyarunkat az Amerikai Egyesült Államokban töltsük, bizony Kisgyörgy Tamás barátommal egy kicsit hitetlenkedve elmosolyodtunk. Ilyen szerencsénk nekünk nem lehet, bizonyára nem valósul meg ez a program. Álmodni róla szép, de azt hinni, hogy ebből lesz is valami – bizony naiv ábrándnak tűnt. Mert ki ne szeretne, főleg a velünk egyidősök közül, két és fél hónapra kimenni az Államokba, s ott olyasmivel foglalkozni, amihez nemcsak ért egy keveset, de jószívvvel, boldogan teszi is! De csak nagyon kevésnek adatik meg, hogy ezt az álmát valóra váltsa. Így mi sem akartunk hinni a felajánlásnak, talán azért sem, mert utólag nem akartunk nagyot csalódní. Ám ahogy teltek a napok, hetek, s a nagy terv kezdett alakot öltetni, amint kezdtük beszerezni az ilyen-olyan engedélyeket, vízumot meg meggy-mást, az álom kezdett egyre kézzelfoghatóbbá válni. Az idő gyors múlása közepette, az események sebes váltakozásában néha egyszerű nézőnek éreztem magam, tárgyának, akiről beszélnek, amit mozgatnak, de aki önnön belátásából képtelen a cselekvésre. Ez az érzés talán a még mindig elég erősen élő hitlenségemből fakadt, mert bár már a csomagom is készen állt, még mindig nem hittem, s valami kellemetlen bonyodalomra számítottam, amely végérvényesen lefejezi az álmot.

De semmi ilyesmi nem történt. Június 12-én, Kolozsvár főterén kisbuszba ültünk, s integetések, búcsúcsókok közepette elindultunk egy olyan cél felé, amelynek volt egy neve: „Amerika”, de amely mindkettőnkben csak egy távoli ködös gondolat formájában élt. Nem tudtuk, mi vár

ránk, milyen gondokkal fogunk küszködni, vagy kibírjuk-e egyáltalán ezt a nagyon hosszú távollétet, amely nemcsak a szűkebb értelemben vett otthonunktól, hanem kultúránktól, kontinensünktől is olyan messze van.

Az odautazás szinte eseménytelen volt – vagy talán helyesebben: annyira új volt, hogy minden megálló, az emberek, a tájak mind-mind élményt jelentettek. Talán a legmeglepőbb az volt, hogy bár szinte három napot utaztunk, még mindig nappal, „indulásunk napján” érkezünk meg Atlantába. Itt várt már egy nagyon kedves házaspár, akik az éjszakai szállásunkat biztosították. Mi tagadás, jól esett a jó, kiadós alvás, amely egy kicsit visszahozott Erdélybe.

Aztán másnap már jött is utánunk egy autó, amely a The Mountain Retreat and

Learning Center nevezetű tábor- és konferenciaközpontba – utazásunk tulajdonképpen céljához – vitt el minket. Az elkövetkező hat hetünket ezen a helyen – a mi megnevezésünk szerint „a Hegyen” – töltöttük. Itt az említett időszakban gyerektáborok zajlottak, s ezeknek a kivételzésébe kapcsolódtunk be mi is, fölhasználva mindazt, amit az itthoni táborokból tanultunk. Ez a központ lényegében egy hegycsúcson kiépített táborhely. Van itt hús, egyenként tízszemélyes faházikó, mindegyik fel van szerelve zuhanyzóval és illemhellyel, van itt egy hatalmas étkezdé, több konferenciaterem, egy szabadidő-központ, rengeteg kirándulási lehetőség, olyan kilátás, amely „megfizethetetlen”, egy mesterséges tó, amelyben úszni és vízisportolni lehet, meg egy rét, amely alkalmas ad a kinti játékokra, s ugyanakkor kielégíti a kézműves tevékenységekre vágyó ifjak minden kívánságát.

Az első tábor kezdetével kapcsolatban „férfiasan” bevallom, hogy bizony nem voltam valami magabiztos. Nem tudtam, hogyan teremtek majd kapcsolatot olyan gyerekekkel, akik nemcsak, hogy

nem beszélnek az anyanyelvemet, hanem más zenét hallgatnak, mások a beszélgetési témáik, egyszerűen: egy más kultúrában gyökereznek. De aztán izgalom, félelem elszállt – annak is köszönhetően, hogy ottani kollégáink és a gyerekek is nagyon nyíltan, barátságosan viszonyultak hozzánk. Így rövid időn belül már egészen otthonosan mozogtunk a Hegyen. Közben mi is megpróbáltunk valami ízelítőt adni abból, hogyan is zajlanak itthon táboraink, s különféle, Erdélyről szóló műhelymunkát s kézműves tevékenységet vezettünk (például megtanítottuk őket nemezelni).

A három, egyenként kéthetes tábor viszonylag hamar eltelt, de az utolsó hét már egy kicsit lassan haladt előre, mert

égett a talpunk, hogy valamit lássunk is az Amerikai Egyesült Államokból, hiszen ezt az élményt nem szabad kihagyni. Augusztusban útnak is indultunk. Legelőször az Iowa államban fekvő Des Moines város melletti táborozó központba mentünk, ahol az unitárius-univerzalista fiatal felnőtt szervezet éppen évi kontinentális méretű konferenciáját szervezte. Hál'Istennek meghívtak minket ide, így velünk egykorú fiatalokkal is találkozhattunk, s velük különféle kapcsolattartási lehetőségekről tárgyaltunk. Innen Floridába mentünk, két újdonsült barátunkhoz, akik elvállalták, hogy gépkocsijukkal fölvisznek New Yorkba és Bostonba.

E nagy út végeztével visszamentünk a Hegyre, de már csak csomagolásra ju-

tott időnk, hiszen szeptember másodika hívogatott vissza Erdélybe. Az eltávozás keserű volt. Egyrészt örvendtünk, hogy hazajövünk, de azért Amerikában is megszoktuk – s nehéz volt elválni az új barátoktól.

Visszatekintve az elmúlt nyárra elmondhatom, hogy csodálatos tanulási élmény volt számomra. Rengeteg mindent megtapasztalhattam, ami – reményeim szerint – segít majd abban, hogy az itthoni táboros élet megújításában aktív szerepet vállaljunk. E programot mindenképp folytatni kell, meg kell adni másoknak is azt a lehetőséget, hogy tanuljanak és tapasztaljanak, mert az élmény és a tudás kifejezhetetlen.

Rácz Norbert

Kedves Felfedezők, kedves Barátaink!

„Itt van az ősz, itt van újra”, és mi is itt vagyunk a *Felfedezők* feladatlapos vetélkedőjének új kérdéseivel. Szeretettel köszöntünk a nyári vakáció után, az új tanévben. Reméljük, hogy a szünidő érdekes, izgalmas és tanulságos volt. Üdvözljük régi barátainkat és várjuk az új „versenyársakat”, hogy együtt, közösen kutakodjunk, és találjunk is!

Amennyiben a játékszabályokat elfelejtettétek volna: a válaszok a kezetekben levő *Unitárius Közlöny*ben vannak elrejtve. A kérdésekre levélben kell válaszolnotok az alul megadott címre a kivágott és olvashatóan kitöltött szelvényen, illetve külön papíron a *Tükör* rovat feladatára – mindezt egyetlen borítékban. A válaszok beküldésének határidejét minden alkalommal közöljük.

Amint tudjátok, ajándékpontot kap az a versenyző, aki új „versenyársakat” szervez be. Fontos az ajándékpont-szerzéshez: a frissen szervezett játékosnak legalább három fordulóban játszania kell, és természetesen fel kell tüntetnie az őt játékba bevonó társának a nevét. A játék komolyságára való tekintettel már most figyelmeztetünk: aki a kérdésektől eltérő tárgyú, komolytalan válaszokat ad, automatikusan kiesik a játékból.

Meglepetés! A soron következő fordulókhoz a *Tükör* részére javasoljatok kreativitást fejlesztő feladatot. A sikeresebbekből válogatunk és feltüntetjük a feladatgazda nevét is.

Sok sikert, izgatottan várjuk válaszaitokat.

A válaszok beküldései határideje: **december 1-je.**

Küldeményeket az alábbi címre várjuk:

Fekete Levente

527005 Aita Mare Str. Főút 349.

Jud. Covasna

II/1. forduló

Tükör

Írj vallásos gyermekverset *őszi hálaadás* témára.

Forgószelel

1. Ki volt, milyen vallású, és mikor halt meg *A fából faragott királyfi* című balett szerzője? **10 pont**

.....
.....

2. Kik és mikor írták az unitáriusok „Nagy Könyvét”? **10 pont**

.....
.....

3. Ki volt az „utolsó erdélyi polihisztor” és hol van a sír- emléke? **10 pont**

.....
.....

Lapszámunk szerzői: Adorjáni Gyöngyvér ny. postatisztviselő, tiszteletes asszony (Ürmös), Fekete Levente lelkész (Nagyajta), Kolombán Gábor egyetemi tanár, főgondnok, (Székelyudvarhely), Lőrinczi Lajos lelkész (Csehétfalva), Szabó László lelkész, EUE-közügyigazgató, ODFIE-elnök (Kolozsvár), Pálffy Anna-Mária lelkész (Iklánd-Nagyernye), Péterffy Enikő matematikatanár, a Kolozsvári Unitárius Nőszövetség elnöke, Rácz Norbert teológus-hallgató (Kolozsvár).

Műtőben

Az orvos megkérdezi műtét után az éppen magához térő pácienszt:

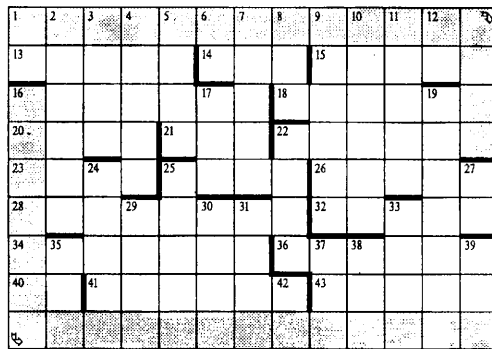
– Nos, János bácsi, hogy érezte magát az altatáskor?

– Jaj, doktor úr, az éppen olyan volt, mintha egy bunkóval fejbevágtak volna, utána pedig már nem emlékszem semmire...

– ... – feleli rá az orvos. (A poént lásd a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A poén első része. 13. Becézett József. 14. Tollforgató. 15. Felettébb. 16. Régi gyógymódot használ. 18. Nagyon nagy, argóban. 20. Régi hangszer. 21. Országos Rendező Iroda, röviden. 22. Lendületes. 23. Régi súlyegység. 25. Csillag, angolul. 26. Ósi akkád eposz. 28. Fülgyógyászat. 32. Orosz író, Az orr és A revizor szerzője. 34. Az első úrhajós volt. 36. ... Tikaram, angol énekesnő. 40. Nagylak része! 41. Szervál. 43. Férfinév.

Függőleges: 1. Használatlan. 2. ... apó, Balzac regény. 3. Belga folyó. 4. Hivatalos irat átvételét rögzíti. 5. Tejipari melléktermék. 6. Hat, római számmal. 7. Féktelen mulatság. 8. Gyulladás. 9. Arab népcsoport. 10. Viccelődő. 11. Magyar település, itt volt a híres Kner nyomda. 12. Nyak közepe! 16. A poén második része. 17. Bajt csinál. 19. Egyhangú. 22. Okos személyautó. 30. Az alapegység milliárdszorosát jelentő szócska. 31. Menekül. 33. Kecse kicsinye. 35. Női hangnem. 37. Alma - ..., kazah főváros. 38. Angol tagadás. 39. Angyalrang. 42. A múlt idő jele.

Stílusosan

A főpincér a műtőasztalon fekszik, nagy fájdalmai vannak. Körülötte sürgölődik a személyzet, de nem kezdődik az operáció. A főpincér megszólít egy, a terembe benéző orvost:

– Segítsen rajtam már doktor Úr, kezdje el a műtétet, rögtön meghalok!

– Sajnálom,....! (A folytatást lásd a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A poén első része. 13. Megrészegítő. 14. Magyar zeneszerző (Pál.). 15. Afrikai állam. 17. Fiú társa. 19. Lapos edény. 20. Ellenben. 21. Erről a gépről dobták le az amerikaiak az első atombombát. 23. Hordó mérték. 24. Növény része. 26. Hallgat, mint ... (szólás). 29. Állat fekhelye. 30. Tamási Áron hőse. 33. Nagy hőemelkedés. 35. Szerencsét hozó tárgy. 38. Rag, a -re párja. 39. Kőzetfajta. 40. Ugyanott, röviden. 41. Belgrádi udvarház. 43. Prémium, díj. 44. Nagyon jó, argóban.

Függőleges: 1. Áruha bocsát. 2. Muzsikával kapcsolatos. 3. Afrikai folyó. 4. Angliai diákváros. 5. E napon. 6. Ritka női név. 7. Francia naturalista író volt. 8. Dísz. 9. Zola szőke hősnője. 10. Érmindszent nagy költője. 11. Íztelen a leves. 12. Nehéz fizikai munkát végez. 16. Csüng. 18. Becézett Ágnes. 22. A nyak közepe! 24. A poén befejező része. 25. Állomány. 27. Japán birkózás. 28. Tesz. 31. Frank ..., az Óz, a nagy varázsló szerzője. 32. Napszak. 33. Kevert szín. 34. Sánc. 35. Helmut ..., német kancellár volt a közelmúltban. 36. Szeszital-féleség. 37. Amely személyt. 42. Lenti helyre. 45. Rangjelző. 46. Fa része.

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

A rejtvény-megfejtések beküldési határideje: **december 5-e**. Csak azok vehetnek részt a könyvnyeremény-sorsoláson, akik mindkét rejtvény helyes megfejtését eljuttatják szerkesztőségünkbe. A nyertes nevéet decemberi lapszámunkban közöljük.

Augusztusi rejtvényeink megfejtése: **Közmondások**: Sűrű csóknak baj a vége. Egy katona nem sereg. **Családi ebéd**: Na végre, egy kis harmónia!

Könyvjutalmat nyert **Bartha Sándor** dicsőszentmártoni olvasónk. Gratulálunk!

Unitárius Közlöny

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitárius Egyház
Kolozsvár

Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőbizottság:
dr. Rezi Elek főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Gyérő Dávid
Kovács István Sándor
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina (Ifjúsági Oldal)

Szedés: **Rezi Éva**
Tördelés: **Ruzsa István**

Készült a kolozsvári
Heltai Gáspár
Unitárius Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927
e-mail:
tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitárius Egyház
központi honlapján:
www.unitarius.com

Lapterjesztés és adminisztráció:
Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos
felvilágosítás:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
minden hónap 5-e.

15 napnál régebbi eseményről
szóló olvasói tudósításokat
nem teszünk közzé.
Kéziratokat nem őrzünk meg,
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézeteit.

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány
támogatta.